

ORGANIZIRANO PROSTOVOLJSKO DELO V ČASU KORONAVIRUSA

Odziv prostovoljskih organizacij in prostovoljcev za lajšanje socialnih in zdravstvenih stisk je v času prisotnosti COVID-19 izjemno pomemben. Pomoč potrebujejo tudi posamezniki, ki običajno ne spadajo med prejemnike pomoči humanitarnih in drugih organizacij. Prav tako pa vsaka takšna situacija povzroči aktivacijo novih prostovoljcev, ki želijo pomagati in se priključijo prostovoljskim organizacijam.

V prvem valu epidemije, se je pokazalo, da so najranljivejše naslednje skupine:

- Starejši, ki živijo sami in nimajo močne socialne mreže.
- Otroci, ki za uspešno opravljanje šole potrebujejo dodatne razlage.
- Družine, ki so socialno šibke in v katerih otroci nimajo dovolj podpore za učenje, pa naj gre za pomanjkljivo tehnološko opremo, premalo fizičnega prostora za učenje ali nezmožnost staršev za pomoč pri usvajanju snovi.
- Družine, kjer so starši izgubili službo.

V primeru ukinitve javnih prevozov, zaprtja šol in vrtcev ter drugih javnih zavodov se zgornjim pridružujejo še:

- Posamezniki brez lastnega prevoza, ki so zaposleni v zdravstvenem sektorju, domovih za ostarele ...
- Starši majhnih otrok, ki so zaposleni v zdravstvenem sektorju, domovih za ostarele ...
- Posamezniki, ki živijo v mestih in nimajo lastnega prevoza.

UVAJANJE NOVIH PROSTOVOLJSKIH DEL

Pri organizaciji novih prostovoljskih aktivnosti in vključevanju novih prostovoljcev vam bo delo olajšalo upoštevanje naslednjih korakov:

1. PREVERJANJE POTREB NA TERENU

Potrebno je preveriti, kakšne so potrebe na terenu. V Sloveniji imamo veliko humanitarnih organizacij in mnoge že pomagajo posameznikom v stiski. Preden oblikujemo nov prostovoljski program, je potrebno preveriti, ali kakšna organizacija na lokalni ali nacionalni ravni to že počne. V prvem valu epidemije so delo organizacij najpogosteje koordinirale **občine in lokalni štabi civilne zaščite**. Preverimo, za katere potrebe so organizacije na terenu že poskrbele, povežemo se z njimi in vidimo, ali imajo dovolj prostovoljcev. Preverimo tudi, za kaj še ni poskrbljeno in če se čutimo dovolj strokovni in usposobljeni, da pomagamo na tem področju, to tudi storimo.

Sprejet je [DRŽAVNI NAČRT ZAŠČITE IN REŠEVANJA OB POJAVU EPIDEMIJE OZIROMA PANDEMIJE NALEZLJIVE BOLEZNI PRI LJUDEH, VERZIJA 2.0](#), v katerem je predvideno, da lahko civilna zaščita za zagotavljanje humanitarne pomoči aktivira tudi prostovoljske in humanitarne organizacije (pod točko 4.1.2.). V kolikor je vaša organizacija aktivirana iz tega naslova, se ji krijejo tudi stroški prostovoljcev.

2. DOLOČITEV ODGOVORNE OSEBE IN UREJANJE FORMALNIH PODLAG

Organizacija določi koordinatorja prostovoljskih aktivnosti. Če je prostovoljsko delo zahtevnejše ali če so med prostovoljci mladoletne osebe se določi tudi mentorja, ki prostovoljcu ob delu nudi podporo.

- Pripravi se okvir prostovoljskega dela (nekateri organizacije imajo sprejet pravilnik prostovoljskega dela, druge ne).
- Pripravi se dokumentacija, ki jo potrebujete za vodenje prostovoljskih aktivnosti. Sem spadajo dogovori o prostovoljskem delu, obrazci za poročanje opravljenih ur, dogovori z drugimi organizacijami, če bodo prostovoljci delali z njihovimi uporabniki, še posebej, če bodo prostovoljci vstopali v javne zavode (domovi starejših, šole, vrtci, bolnišnice ...).
- Vsebinsko je treba prilagoditi tako, da je poskrbljeno za varovanje zdravja uporabnikov in prostovoljcev in seveda osebnih podatkov uporabnikov in prostovoljcev.

3. OPIS PROSTOVOLJSKEGA DELA IN NALOG PROSTOVOLJCEV

V kriznih časih je še bolj pomembno, da so naloge prostovoljcev zelo jasno zastavljene. Glede na potrebe pripravimo opise prostovoljskih del. Ti naj vsebujejo: opis zahtevnosti dela, kaj od prostovoljca pričakujemo, koliko ur in dni na teden naj bi delal, ali bo delo potekalo od doma ali na terenu... Vprašanja, ki vam bodo pomagala pripraviti opis prostovoljskih del, najdete na 20. strani v [priročniku za mentorje ABC prostovoljstva](#). Ker se v izrednih situacijah stvari hitro spreminjajo, je pomembno, da so naloge in vloge prostovoljcev že v naprej dobro določene in predstavljene osebam v organizaciji.

4. ISKANJE PRIMERNIH PROSTOVOLJCEV

Pred iskanjem prostovoljcev si moramo odgovoriti na vprašanje, kakšno osebo potrebujemo za določeno delo, in zahteve jasno predstaviti potencialnim kandidatom. Kdo so primerni prostovoljci? Ali lahko delajo tudi prostovoljci, ki spadajo v rizične skupine? Ali potrebuje prostovoljec lasten prevoz? Katera znanja in izkušnje in osebne lastnosti pričakujemo od prostovoljca? Ali iščemo prostovoljce s točno določeno izobrazbo?

5. DOGOVOR O PROSTOVOLJSKEM DELU

Dogovor je lahko po Zakonu o prostovoljstvu v pisni ali ustni obliki. Ko gre za dela, ki so čustveno zahtevnejša, je pomembno, da ima prostovoljec ob začetku dela uvajanje in možnost, da pred podpisom dogovora spozna delo in se ima možnost odločiti, ali želi to delo opravljati ali ne. Pisni dogovor je potrebno skleniti, ko prostovoljec opravi vsaj 24 ur, če to zahteva prostovoljec ali če so taka pravila prostovoljske organizacije. Več informacij najdete v 17. členu Zakona o prostovoljstvu.

6. UVAJANJE V DELO IN USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV

Prostovoljce je potrebno pripraviti na delo. Namen uvajanja je, da se prostovoljec počuti kompetentnega za delo, saj ga bo tako tudi lažje opravljal. Uvajanje lahko poteka v obliki pogovora z mentorjem ter usposabljanja in uvajanja ob že aktivnih prostovoljcih. Na Slovenski filantropiji smo v času epidemije, ko so bila skupinska usposabljanja onemogočena, pripravili Uvodno e-izobraževanje za prostovoljce, ki ga lahko ponudite tudi svojim bodočim prostovoljcem. Izobraževanje predstavi, kaj je in kaj ni prostovoljsko delo, prostovoljcu pomaga raziskati motivacijo za delo, pove, kaj je pomembno pri vzpostavljanju stika s pomoči potrebnimi in kako na prijazen način postaviti meje, prostovoljca seznaniti z njegovimi pravicami in odgovornostmi ter etiko v prostovoljstvu.

7. ZAVAROVANJE PROSTOVOLJCEV

Kolikor nam je znano, zavarovalnice ne ponujajo zavarovanj, ki bi krila odgovornost ali zdravljenje za primere, da se prostovoljec pri opravljanju prostovoljskega dela okuži z novim koronavirusom ali da okuži uporabnika. Organizacijam predlagamo, da prostovoljci, preden jih na novo ali ponovno vključite v svoje dejavnosti, podpišejo izjavo, v kateri potrjujejo, da ne kažejo znakov okužbe z novim koronavirusom oziroma da niso bili v stiku z okuženo osebo.

Več informacij o nezgodnem zavarovanju: <https://www.prostovoljstvo.org/za-organizacije/nezgodno-zavarovanje>

Več o drugih zavarovanjih najdete na povezavi: <https://www.prostovoljstvo.org/za-organizacije/druga-zavarovanja-in-prispevki>

Priporočamo, da prostovoljce, ki sodelujejo pri organiziranih javnih delih splošnega pomena, pri reševalnih akcijah ali pri zaščiti ter reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, zavarujete za poškodbo pri delu z obrazcem M-12. V tem primeru bodo prostovoljci, v kolikor se poškodujejo pri opravljanju prostovoljskega dela, upravičeni do 100 % nadomestila osnove plače.

8. PREHAJANJE MED OBČINAMI Z NAMENOM ZAGOTAVLJANJA HUMANITARNE POMOČI

Med dovoljene izjeme za prehajanje občinskih mej sodijo tudi dela, ki jih opravljajo prostovoljci:

- odpravljanje neposredne nevarnosti za zdravje, življenje in premoženje
- varstvo in pomoč osebam, ki so potrebne podpore

Prostovoljci bodo kot dokazilo potrebovali [potrdilo organizacije o napotitvi na izvajanje prostovoljskega dela](#) in [izjavo za dokazovanje upravičenosti gibanja izven občine prebivališča](#).

MOTIVIRANJE IN NAGRAJEVANJE PROSTOVOLJCEV

Prostovoljci delajo brez pričakovanja materialnih koristi. Če naj bo delo kakovostno opravljeno, morajo biti prostovoljci motivirani.

Motivacijo spodbuja:

- Smiselno delo, pri katerem se prostovoljec počuti koristnega.
- Delo, ki za prostovoljca ni prezahtevno, še vedno pa mu predstavlja izziv in omogoča osebno rast.
- Zahvala za pomoč s strani uporabnika in organizacije.
- Dober odnos z mentorjem prostovoljcev, ki se zanima za rezultate dela in prostovoljca podpira ter mu je na razpolago za pogovor, kadar se prostovoljec znajde pred dilemami.
- Povratna informacija s strani mentorja in potrdilo s strani organizacije.
- Dobro vzdušje v organizaciji in med prostovoljci.
- Povezanost prostovoljcev med sabo in pripadnost organizaciji.
- Možnost, da prostovoljec s svojimi predlogi sam prispeva k razvoju dela.
- Jasne informacije in dobro organizirano prostovoljsko delo.

Prostovoljec bo v organizaciji ostal, če se bo počutil sprejetega in slišane; če bo njegovo delo upoštevano in opaženo; če ga bo organizacija cenila kot človeka in ne zgolj kot brezplačno delovno silo.

Največja nagrada za prostovoljce je zahvala po uspešno opravljenem delu. Če imate sredstva za nagrajevanje prostovoljcev, jih je smiselno porabiti za družabno-izobraževalni dogodek, na primer izlet, predavanje strokovnjaka in piknik, druženje s prostovoljci iz podobnih organizacij, udeležbo na mednarodnem izobraževanju ...

NADALJEVATI ALI NE NADALJEVATI S PROSTOVOLJSKIMI AKTIVNOSTMI V ČASU KORONAVIRUSA?

Epidemija je zelo spremenila vsakodnevno dogajanje v našem okolju. Vprašanja, kako naprej, se pojavljajo na vseh področjih, tudi na prostovoljskem. Poleg tega, da moramo skrbeti za zdravje in varnost prostovoljcev in uporabnikov, pa je pomembno, da ohranimo neke vrste normalnost in premislimo, na kakšen način ohraniti prostovoljske aktivnosti oziroma jih preoblikovati, da bodo ustrezne glede na trenutno situacijo.

V angleškem jeziku se pogosto pojavlja termin »*social distancing*«, s katerim opisujejo fizično razdaljo med ljudmi. Zavedati pa se moramo, da so socialni stiki med ljudmi, zavedanje potreb drugega in solidarnost v času, ko je treba paziti na fizično distanco, enako ali še bolj potrebni kakor v »normalnih« časih.

Preden s prostovoljskimi programi nadaljujete ali jih ukinete, je pomembno, da pretehtate naslednja vprašanja:

- Ali prostovoljci spadajo med rizične skupine in bi lahko delo ogrozilo njihovo zdravje?
- Ali prostovoljci želijo nadaljevati z delom?
- Ali spadajo uporabniki prostovoljskega dela med rizične skupine?
- Kakšne preventivne ukrepe moramo uvesti, da pri izvajanju prostovoljskega dela čim bolj omejimo možnost prenosa virusa in kako bomo prilagodili delo? (delo preko elektronskih medijev in preko spleta, delo ena na ena, aktivnosti se preselijo na prosto, skupine se zmanjšajo, zmanjša se telesni stik ...)
- Ali potrebujemo nov dogovor, če prostovoljci delajo znotraj javnih zavodov (domovi starejših občanov, šole, vrtci, knjižnice, bolnišnice)?
- Katera zaščitna sredstva morajo pri delu uporabljati prostovoljci in ali jih lahko zagotovimo?
- Ali imamo resurse, s katerimi bi lahko pokrili dodatne stroške (npr. zaščitna sredstva, zavarovanje prostovoljcev, morebitne dodatne potne stroške ...)?